

L'Estudi de l'IESE i VidaCaixa
“Impacte de les pensions en la dona. Jubilació i qualitat de vida”
alerta sobre la vulnerabilitat de les dones davant la jubilació

Les dones tenen un risc més gran de pobresa durant la jubilació

- El salari femení suposa, de mitjana, un 77% del salari masculí. Aquesta diferència salarial comporta desigualtats en les futures prestacions de jubilació.
- La pensió mitjana dels homes és de 1.067 euros, mentre que la de les dones és de 659 euros, un 38% inferior, amb el consegüent risc de pobresa femenina.
- La majoria de conflictes de conciliació entre treball i família es resolen perquè la dona renuncia durant un període de temps a una feina remunerada o bé redueix la seva jornada laboral.
- Els homes han treballat una mitjana de 43,4 anys, mentre que les dones només ho han fet de manera remunerada una mitjana de 12,8 anys, la xifra més baixa d'Europa.
- L'aportació mitjana d'un home entre els 50 i els 65 anys al seu pla de pensions privat és un 21% superior a la de la dona.
- Mentre un 65% dels homes, entre 65 i 74 anys, pateixen alguna malaltia o problema de salut crònic, les dones que en pateixen són el 71%. Per tant, són elles qui tenen més possibilitats d'acabar com a dependents i caure en nivells de pobresa.

Barcelona, 9 d'abril de 2014. Nuria Chinchilla, professora de l'IESE Business School (Universitat de Navarra); Tomàs Muniesa, Vicepresident Executiu-Conseller Delegat de VidaCaixa, i Jaume Lanaspa, Director General de la Fundació “la Caixa”, han presentat avui al Palau Macaya de Barcelona l'Estudi *“Impacte de les pensions en la dona. Jubilació i qualitat de vida”*.

L'estudi analitza les necessitats de les persones i de les famílies, amb un èmfasi especial en la situació de les dones, i estudia fórmules que permetin mantenir el seu poder adquisitiu després de la vida laboral activa.

L'augment de l'esperança de vida i les baixes taxes de natalitat posen en risc la qualitat de vida de les generacions futures i, en particular, el de les dones al càrrec de les quals es troba, en la major part dels casos, la cura dels fills petits i dels grans dependents. Aquests factors, agreujats per la crisi econòmica, repercuteixen en la sostenibilitat financera del sistema de pensions espanyol.

El sistema de pensions públic és una eina bàsica per assegurar els ingressos durant la jubilació. Això no obstant, aquest sistema perpetua i amplia les desigualtats que es produeixen en el mercat laboral entre homes i dones, per diferents causes:

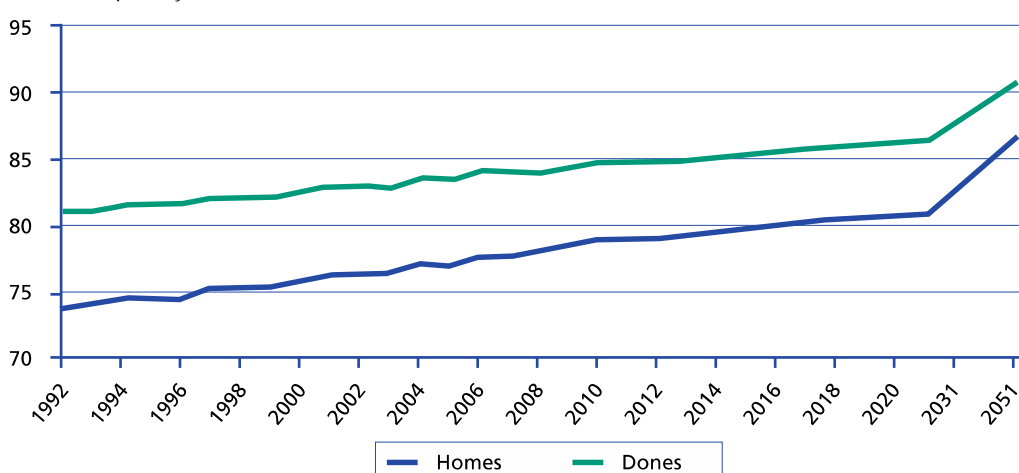
1. Menys participació de les dones en el mercat laboral
2. Menys temps de dedicació a una feina remunerada
3. Menys ingressos que els homes

Aquestes causes repercuteixen directament en el càlcul de la pensió pública i, en conseqüència, en una disminució de la seva qualitat de vida, i fan més vulnerables les dones en l'etapa vital que requereix més protecció.

La “feminització de la vellesa”

Segons les projeccions de l'INE, l'esperança de vida en néixer serà, el 2021, de 81,2 anys per als homes i de 86,5 anys per a les dones, i el 2051 arribarà als 86,8 anys per als homes i als 90,8 anys per a les dones. De fet, **l'augment de l'esperança de vida i el descens de la natalitat ja fan que Espanya sigui un dels països més vells del món**. L'esperança de vida de la dona és 5 anys superior a la de l'home, de manera que es pot parlar d'una “feminització de la vellesa”.

Gràfic 1. Esperança de vida en néixer

Font: 1992-2011: Quadres de mortalitat de la població d'Espanya. INE, 2012-2012: Projeccions de població a llarg termini: 2012-2051. Paràmetres d'evolució demogràfica. INE

Això no obstant, **l'augment de l'esperança de vida, per si sol, no hauria d'afectar la sostenibilitat de les pensions públiques**, sempre que anés acompanyat per una taxa de fertilitat que garantis el reemplaçament generacional i una població activa suficient per poder atendre les prestacions per jubilació. Tanmateix, la disminució de l'índex de natalitat indica que, a curt i mitjà termini, no es podrà frenar l'envelliment de la població.

Segons les projeccions de l'INE, Espanya passarà de tenir un 17% de la població més gran de 64 anys, el 2011, al 37% l'any 2052. Per tant, **el nombre de pensionistes gairebé es duplicarà** i passarà dels 8 als 15 milions. Al mateix temps, la població en edat de treballar es reduirà un 33%.

La sostenibilitat del sistema públic de pensions no dependria d'una disminució de la població en termes absoluts si aquesta davallada es produís de manera proporcional en tots els grups d'edat. El que realment posa contra les cordes la futura viabilitat del sistema és el desequilibri que es produeix en disminuir la població menor de 24 anys i la compresa entre els 25 i els 65 anys d'edat, i el creixement del grup d'edat de majors de 65 anys. A Espanya, **l'efecte del baby boom va tenir lloc entrats els anys 50, i es va allargar fins als 70. Per tant, la jubilació massiva d'aquesta generació es produeix més tard que a la resta d'Europa.**

Amb aquests paràmetres, la taxa total de dependència a Espanya el 2052 seria del 99,54%, fet que provocaria que cada persona activa hauria de sostenir-ne una d'inactiva.

Quadre 2. Taxes de dependència per grups d'edats

Anys	Majors de 64 anys	Menors de 16 anys	Majors total (menors de 16 anys i majors de 64 anys)
2012	26,14	24,25	50,39
2022	33,30	24,87	58,17
2032	45,23	22,56	67,79
2042	62,19	24,37	86,56
2052	73,00	26,54	99,54

Font: INE (2013).
Projeccions de població a llarg termini: 2012-2052

El paper de la dona en la vida familiar

La majoria de conflictes de conciliació entre treball i família es resolen perquè la dona renuncia durant un període de temps a una feina remunerada o bé redueix la seva jornada laboral. Aquesta tendència es gira en contra de la dona en particular, i de la família en general, en veure reduïda la seva renda actual i la seva futura pensió de jubilació. Treballar menys hores fora de casa i durant menys anys té un impacte negatiu en la renda actual i futura.

Fins al 2013 no han estat prou reconeguts, a efectes de cotització, els períodes dedicats a la cura dels fills petits, ja que només es considerava cotitzat el primer any dels tres als quals es té dret d'excedència per a la cura dels fills.

En el cas espanyol, **mentre que els homes han treballat una mitjana de 43,4 anys, les dones només han treballat de manera remunerada una mitjana de 12,8 anys, la xifra més baixa d'Europa.**

A les causes anteriors –menys dedicació d'hores de feina remunerada i un menor nombre d'anys de treball retribuït–, s'hi afegeix el fet que les dones, en general, obtenen uns ingressos inferiors als dels homes. A Espanya, el salari mitjà anual per treballador l'any 2011, d'acord amb les dades de l'INE, va ser de 22.900 euros. **El salari mitjà anual femení va representar, aquell mateix any, el 77% del masculí.**

El sistema de pensions públic, pel fet de basar-se en les cotitzacions que depenen del salari percebut, perpetua les desigualtats salarials del mercat laboral. Aquest fet té un important impacte negatiu per a les dones pensionistes ja que, exceptuant els trams més baixos, les prestacions per jubilació sempre són inferiors al salari percebut durant l'etapa laboral.

Així doncs, **moltes dones poden arribar a percebre una pensió que no els permeti l'accés a un nivell mínim de qualitat de vida.**

L'estalvi a Espanya

La taxa d'estalvi per llar espanyola se situa en el 12,7%, la qual cosa equival a un **estalvi mitjà per persona de 1.510 € l'any**. La manera en què els espanyols estalvien i planifiquen la seva economia és molt lluny de com ho fan a la resta d'Europa. A Espanya, les famílies destinen un 80% del seu estalvi a la inversió immobiliària, el que es coneix com a “estalvi no financer”. A Alemanya, Holanda i Suècia, aquesta xifra es redueix al 47%, 31% i 23%, respectivament.

Una altra gran diferència en l'estructura dels actius financers de les famílies europees és en els fons de pensions i assegurances. En aquest sentit, **els espanyols aporten dos terços menys que els europeus als seus plans de pensions i assegurances.** A Espanya, es dedica a fons de pensions i assegurances de vida un 14% (dades del Banc d'Espanya recopilades per Inverco), mentre que a Europa-13 s'hi dedica el 37%. A Holanda i Dinamarca, aquesta xifra augmenta fins al 68% i el 52%, respectivament. Seguint amb les dades d'Inverco, el 2013, del total d'estalvi mitjà espanyol un 47% era en dipòsits, un 27,9% en inversió directa (renda fixa, variable), un 9,1% en assegurances i un 5% en plans de pensions.

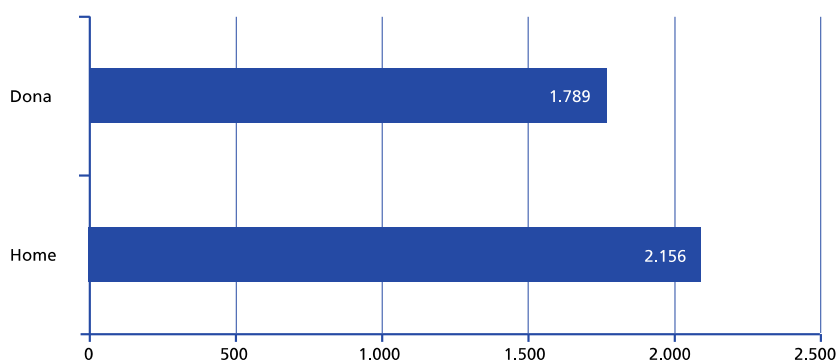
Espanya té, en general, poca cultura d'estalvi. Fonamentalment s'inverteix en estalvi no financer i, concretament, en estalvi immobiliari. Seria recomanable **fomentar i educar en una cultura d'estalvi a llarg termini.**

Els homes aporten un 21% més a plans de pensions que les dones

L'aportació mitjana anual a un pla de pensions privat és de 2.156 euros en el cas dels homes i de 1.798 euros en les dones. En tots els trams d'edat, l'aportació mitjana de l'home és superior a la de la dona. **L'aportació mitjana d'un home entre els 50 i els 65 anys al seu pla de pensions privat és un 21% superior a la de la dona en aquesta mateixa franja d'edat.**

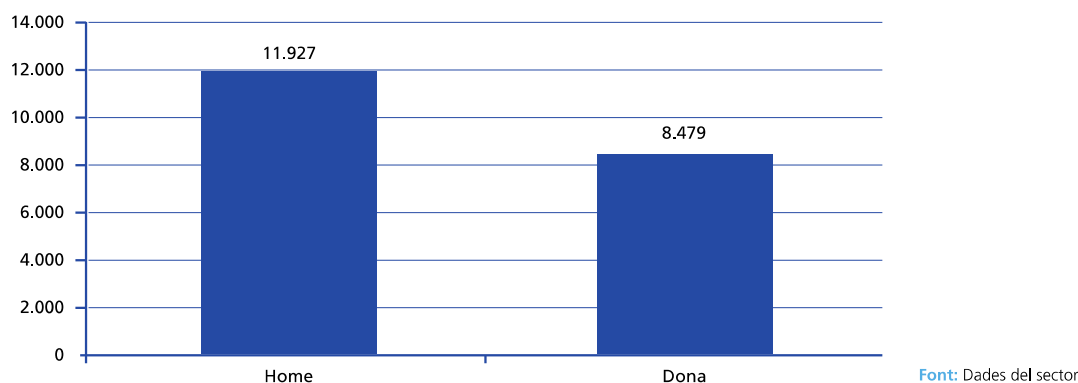
Pel que fa a les prestacions que les persones reben dels plans de pensions, les dades del sector indiquen que hi ha diferències substancials entre les rebudes pels homes i les de les dones: **les prestacions percebudes per un home més gran de 65 anys són un 41% superiors a les que rep una dona d'aquesta mateixa edat.**

Gràfic 17. Aportació mitjana a un pla de pensions privat

Font: Dades del sector

Gràfic 18. Prestacions rebudes (plans de pensions privats)

Font: Dades del sector

Afecten més les reformes a les dones que als homes?

El sistema de Seguretat Social ha eliminat tots els biaixos explícits per qüestió de gènere, i adopta la mateixa fórmula per als homes i per a les dones en el càlcul de la prestació. En aquest sentit, es pot afirmar que tots dos tenen els mateixos drets des d'un punt de vista tècnic.

Tanmateix, a la pràctica, homes i dones assumeixen diferents responsabilitats en l'àmbit familiar, i el sistema premia els qui no s'han vist en la circumstància d'interrompre la seva trajectòria per atendre les seves famílies, penalitzant així les

dones, que són majoritàriament les qui s'han dedicat a un servei de marcat interès general i social.

La desigualtat en les pensions

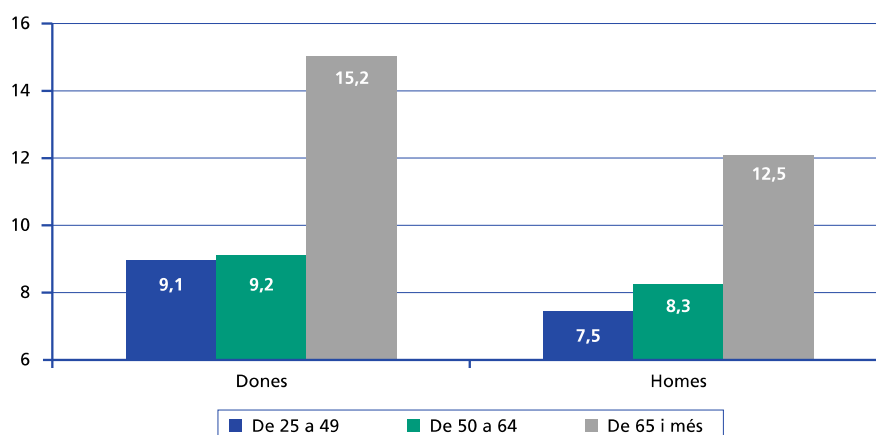
La bretxa salarial continua sent una realitat tant a Espanya com a la Unió Europea. Una discriminació que no es deu estrictament a raons de gènere, sinó que és més aviat conseqüència de la realització de diferents tipus de jornades o de feines. La diferència salarial entre homes i dones s'ha anat reduint en les dues darreres dècades. Això no obstant, a la Unió Europea-27 la bretxa salarial se situa en el 16% i a Espanya en el 23%, molt per sota de la bretxa en les pensions del 39% de mitjana a la Unió Europea i el 34% en el cas espanyol.

Això indica que, per si sola, l'equiparació de salaris no garanteix la igualtat de pensions: **la pensió mitjana a Espanya el 2012 va ser de 858 euros**. Això no obstant, **la pensió mitjana dels homes va ser de 1.067 euros, mentre que la de les dones tan sols va ser de 659 euros, cosa que suposa un gap del 38%**.

Qualitat de vida: risc de pobresa per a les dones

En la majoria de països europeus, la dona es troba en una situació més vulnerable que la dels homes quan arriba als 65 anys. Fins i tot en països on la cobertura de l'anomenat estat del benestar és més àmplia, com Suècia o Noruega, es produeixen notables diferències en relació amb el risc de pobresa entre homes i dones a partir d'aquesta edat. A Europa, la diferència supera els 5 punts. **A Espanya, el risc de pobresa de les dones és un 12% superior que el dels homes.**

Gràfic 24. Taxa de risc de pobresa persistent

Font: INE (2012)

De mitjana, es preveu que la dona visqui cinc anys més que l'home. Això no obstant, hi ha una dada interessant que sovint es deixa de banda, i és el grau de salut que tenen les persones durant aquests anys. **Mentre un 65% dels homes, entre 65 i 74 anys, pateixen alguna malaltia o problema de salut crònic, les dones que en pateixen són el 71%**. Per tant, són elles qui tenen més possibilitats d'acabar com a dependents i caure en nivells de pobresa.

Si la dona cobra de mitjana un 30% menys, aporta un 20% menys a plans de pensions privats, obté un 41% menys en prestacions privades, percep un 38% menys de pensió pública i, a més, viu cinc anys més que l'home, quina serà la seva qualitat de vida futura?

Recomanacions

L'estudi vol remarcar que, tot i que la situació no és brillant, hi ha marge de millora, i per això es proposen 10 mesures per garantir els ingressos necessaris per jubilació, de manera que les persones grans gaudeixin de més autonomia econòmica i un nivell de vida digne:

1. **Informar de la situació real de la futura pensió.** La informació sobre la futura disponibilitat econòmica permet plantejar opcions de futur.
2. **No deixar el nostre futur només en mans de l'Estat: conscienciar de la responsabilitat personal de conservar i mantenir la pròpia qualitat de vida.** L'Estat dóna suport i continuarà fent-ho amb moltes partides pressupostàries. Això no obstant, cada ciutadà segueix sent l'últim responsable del seu futur.
3. **Complementar la pensió que facilita l'Estat des de l'inici de la vida laboral.** Buscar fórmules que permetin complementar la pensió de manera compartida entre l'Estat, l'empresa i el treballador. En molt pocs casos, l'Estat pot donar una prestació per jubilació equiparable a l'últim salari. Per tant, per a una majoria es produeix un descobert i una pèrdua de capacitat adquisitiva.
4. **Planificar la pròpia jubilació, especialment les dones que interrompen la seva trajectòria laboral per tenir cura dels fills i persones dependents.** Com més aviat es comença a estalviar, més gran és el rendiment i menor l'esforç per mantenir l'estàndard de vida desitjat.
5. **Que l'Estat aporti la cotització de jubilació de les dones** en cas d'excedència o, parcialment, en casos de reduccions de jornada **mentre aquestes hagin de tenir cura dels fills més petits o persones grans dependents.**
6. **Que el temps dedicat a l'atenció dels fills fins a 12 anys i a familiars dependents computi com a temps cotitzat** a la Seguretat Social per poder rebre la pensió de jubilació.
7. **Desgravació fiscal del cost dels cuidadors familiars, llars d'infants i altres despeses associades a la família,** sempre que aquesta quantitat es destini a estalvi per a la pensió.
8. **Desgravació fiscal de la renda familiar de les aportacions d'estalvi per la jubilació del pare o de la mare** mentre hagin de tenir cura dels fills més petits o persones grans dependents.
9. **Revisar la pensió de viduitat pel que fa a no cotitzadors,** ja que el cònjuge vidu continuarà suportant més del 50% dels costos fixos de la situació anterior.
10. **Fomentar i educar els joves en la cultura de l'estalvi finalista, a llarg termini.** Espanya, en general, és un país amb poca cultura de l'estalvi i la que domina és d'estalvi no financer, és a dir, estalvi immobiliari. És recomanable fomentar i educar els joves en una cultura d'estalvi a llarg termini. Un estalvi

tardà no té el mateix impacte en les futures rendes que un estalvi iniciat en els anys de joventut.

Per a més informació:

Departament de Comunicació de VidaCaixa

Albert Rodríguez: arhorta@vidacaixa.es – 93 227 80 67

Ana García: agmartin@vidacaixa.es – 626 489 300

<http://www.vidacaixa.es/es/sala-de-prensa>

Segueix-nos a Twitter: @VidaCaixa